

יואל - מצודת ציון

[א](#) [ב](#) [ג](#) [ד](#)

יואל פרק-א

[ב] **והאזינו**. הטו אוזן לשמוע : **[ג]** **עליה**. בעבורה : **[ד]** **יתר**. מלי נותר : **הגזם**. הארבה הילק החסיל. כולם שמות מיני חגבים : **[ה]** **הקיצו**. ענין הערה מן השינה : **והילילו**. מלי יללה : **עסיס**. כן נקרא היין והן וכעסיס דמם ישכרון (ישעיה מט) : **[ו]** **עצום**. חזק בכח : **ומתלעות**. הם השיניים הגסות כמו מתלעות עול (איוב כט) : **[ז]** **לקצפה**. מלי קצף ור"ל למארה : **חשף חשפה**. קלף קליפתי והוא מלי מחשף הלבן (בראשית ל) שהוא ענין גלוי כי בהקלף קליפות העץ נעשה מגולה : **הלבינו**. מלי לבן : **שריגיה**. ענביה כמו ובגפן ג' שריגים (שם מ) : **[ח]** **אלי**. ענין קינה כי שא קינה (יחזקי"ט) ת"י אליא : **[י]** **שדד**. ענין עושק : **אבלה**. ענין השחתה כמו אבל תירוש (ישע"י כד) : **הוביש**. מלי יבשות : **תירוש**. יין : **אמלל**. ענין כריתה כמו כי אמלל אני (תהלים ו) : **יצהר**. שמן : **[יא]** **הובישו**. מלי בושא : **אכרים**. כן יקראו עובדי אדמה כמו וקראו אכר אל אבל (עמוס ה) : **[יב]** **הובישה**. מלי יבשות : **אמללה**. נכרתה : **הוביש**. מלי יבשות ר"ל נפסק : **[יג]** **קדשו**. ענין הזמנה כמו קדשו מלחמה (לקמן ד) : **צום**. תענית : **עצרה**. ואסיפה וכן עצרת בוגדים (ירמ"י ט) : **[טו]** **אהה**. ענין לשון צעקת יללה : **[יז]** **עבשו**. כמו עפשו בפ"א ולשון עפוש ידוע בדרז"ל ובא הבי"ת במקום הפ"א וכן בזר עמים (תהלים סח) : **פרודות**. ת"י גרבי דחמרא : **מגופתיהם**. ת"י מגופתהון ושם מגופה ידוע בדרז"ל שהוא כסוי החביות : **נהרסו**. מלשון הריסה ונתיצה : **ממגורות**. כן יקראו אוצרות התבואה וכן העוד הזרע במגורה (חגי ב') : **הוביש**. מלשון יבשות : **[יח]** **מה**. המלה ההוא הונחה על ההפלגה וכן מה רב טובך (תהלים ל"א) : **נבכו**. ענין בלבול וכן נבוכים הם בארץ (שמות י"ד) : **[יט]** **אכלה**. שרפה : **נאות**. ענין מדור כמו נאות השלום (ירמיה כ"ה) : **מדבר**. מקום המרעה רחוק מהישוב יקרא גם הוא מדבר וכן מעט הצאן ההנה במדבר (ש"א י"ז) : **ולהבה**. שלהבת : **להטה**. ענין שרפה כמו אש לוחט (תהלים

ק"ד) : **[כ]** **בהמות שדי**. ועל החיות יאמר וכן וכן בשמות (דברים ל"ב) ות"א חיות ברא. תערוג. הוא ענין צעקה כמו כאיל תערוג על אפיקי מים (תהלים מ"ב) : **אפיקי מים**. כן יקראו המקומות שהמים נגרים שם בחוזק ושוטפים :

יואל פרק-ב

[א] **והריעו**. מלשון תרועה : **ירגזו**. ענין תנועת חרדה כמו רגשו ואל תחטאו (שם ד) : **[ב]** **וערפל**. הוא עב הענן : **כשחר**. האור הבוקר : **פרש**. מלשון פרישה ושטיחה : **[ג]** **תלהט**. ענין שריפה : **להבה**. שלהבת : **פליטה**. ענין שארית כמו פליט ושריד (איכה ב') : **[ד]** **וכפרשים**. הם הרגילים לרכוב על סוסים : **ירוצון**. מלשון ריצה ורדיפת ההליכה : **[ה]** **ירקדון**. מלשון רקוד וקפיצה : **קש**. תבן דק : **ערוך**. מסודר : **[ו]** **יחילו**. מלשון חיל וחלחלה : **פארור**. כעין קדרה כמו ובשלו בפרור (במדבר יא) והאל"ף נוספת : **[ז]** **יעבטון**. אין לו דמיון ופתרונו לפי ענין עקום ומעוקל : **אורחותם**. מלשון אורח ודרך : **[ח]** **ידחקון**. מלשון דחק : **גבר**. איש יאמר בלשון שאלה על הארבה : **במסלתו**. מלשון ודרך : **ובעד**. ענינו כמו על וכן וכפר בעדו (ויקרא ט"ז) : **השלח**. כן יקרא החרב וכן ואיש שלחו בידו (דברי הימים ב' כ"ג) : **יפלו**. ישכנו כמו על פני כל אחיו נפל (בראשית כ"ה) : **יבצעו**. ענין חתוך כי פתות אותה פתים (ויקרא ב') ת"א בצע יתיה בצועין : **[ט]** **ישוקו**. ענין השמעת קול כמו כמשק גבים (ישעיה ל"ג) : **בעד**. בדרך וכן בעד החלון (שופטים ה') : **[י]** **רגזה**. ענין תנועת החרדה : **רעשו**. ענין רעדה : **קדרו**. ענין שחרות כמו קודר שחותי (תהלים לה) : **אספו**. ענין הכנסה וכן ואין איש מאסף אותם (שופטים י"ט) : **נגהם**. ענין הארה וזריחה כמו מנוגה נגדו (תהלים י"ח) : **[יא]** **נתנו**. ר"ל השמיע : **חילו**. מלשון חיל וצבאות עם : **יכילנו**. ענין הסבלה והחזקה כמו מרבה להכיל (יחזקאל כ"ו) : **[יב]** **עדי**. אלי כמו האזינה עדי (במדבר כ"ג) : **[יג]** **וקרעו**. ר"ל פתחו והסירו ערלת לבבכם להראות הכנעה : **ונחם**. ענין חרטה : **[טו]** **קדשו**. הזמינו : **קראו**. הכריזו : **עצרה**. ענין קבוץ ואסיפה : **[טז]** **קהל**. אסיפת עם : **עוללים**. קטנים : **מחפתה**. מל' חפוי ומכוסה : **[יז]** **חוסה**. מל' חוס וחמלה : **[יח]** **ויקנא**. מל' קנאה : **[כ]** **והדחתיו**. מל' דחיה : **פניו**. ר"ל ראשו ותחלתו : **האחרון**. המערב קרוי אחר וכן עד הים האחרון (דברים לד) : **באשו**. ענין סרחון : **צחנתו**. ענינו כמו באשו ואין לו דמיון, ובפייט כל נדרי צחן הסר : **[כב]** **דשאו**. מלשון דשא ועשב : **נאות**. מדור : **נשא**. טען וגדל : **חילם**. מל' חיל וכח, ור"ל פריים : **[כג]** **המורה**. כן יקרא הגשם היורד אחר הזריעה כי מרוה ומשביע הארץ והזרעים וכן יורה ומלקוש (דברים י"א) : **לצדקה**. כמו בצדקה ובא הלמ"ד במקום הבי"ת כמו ישבת לכסא (תהלים ט') ומשפטו בכסא : **ומלקוש**. הוא מטר המאוחר היורד על

הקשין ועל המלילות : **[כד]** הגרנות. מקום שאוצרים שם התבואה : **בר**.
תבואה כמו לשבר בר (ראשית מ"ב) : **והשיקו**. ענין השמעת קול כמו
כמשק גבים (ישעיה ל"ג) : **היקבים**. הם הבורות שהיין והשמן יורד בהם
: **[כז]** והללתם. מלשון הלול ושבח : **להפליא**. מלשון פלא ותמהון :

יואל פרק-ג

[א] אשפוך. ר"ל אתן בשיעור מרובה כשופך דבר מה : **כל בשר**. ר"ל כל
אדם כמו לכל בשר (שם סו) : **חזיונות**. מל' חזון ומראה נבואה :
[ג] ונתתי. כמו ואתן : **מופתים**. מל' מופת ואות : **ותמרות**. מל' אילן
תמר : **[ה]** פליטה. ענין הצלה כמו ומפלט לי (ש"ב כב) : **ובשרידים**. ענין
שארית כמו עם שרידי חרב (ירמיה לא) :

יואל פרק-ד

[א] שבות. מלשון שבי : **[ב]** ונשפטתי. ענין ויכוח : **[ג]** ואל עמי. כמו
ועל עמי : **ידו**. ישליכו כמו ידו אליה (שם ג) : **[ד]** גלילות. מחוזות : **ואם**
גומלים. גם תחילת המעשה יקרא בלשון גמול וכן שגמלת לנו (תהלים
קלז) : **קל**. ענין מהירות כי דבר קל מהר בלכתו : **[ז]** מעירם. מל'
התעוררות : **[ח]** ומכרתי. ענין מסירה כמו כי צורם מכרם (דברים לב) :
[ט] קדשו. הזמינו : **העירו**. מל' התעוררות : **[י]** כותנו. מל' כתישה
וטחינה : **אתיכם**. שם כלי עשוי לחפור בו כמו ואת אתו (ש"א יג) :
לחרבות. מל' חרב : **ומזמרותיכם**. שם הכלי שכורתים בו הזמורות וכן
וחניתותיהם למזמרות (ישעיה ב) : **לרמחים**. הוא מכלי מלחמה : **החלש**.
תש הכח : **[יא]** עושו. התקבצו וכן ת"י ויתכנשון ויתכן שהוא בדרך
שאלה מן ועיש על בניה תנחם (איוב לח) שהם קבוצת כוכבים : **הנחת**.
ענין ירידה כמו מי יחת עלינו (ירמיה כא) : **[יב]** יעורו. מל' התעוררות :
[יג] מגל. הוא החרמש והוא כלי עשוי לקצור בו וכן ותופש מגל (שם ג) :
בשל. ענין גמר הגידול : **גת**. הוא המקום שדורכים בו הענבים : **השיקו**.
ענין השמעת קול : **[יד]** החרוץ. ענין חתוך וגזור וכן אתה חרצת (מ"א כ)
: **[טו]** קדרו. ענין חשך ושחרות : **אספו**. הכניסו : **נגהם**. ענין אורה
וזריחה : **[טז]** מחסה. מל' חסיון : **ומעוז**. ענין חוזק : **[יח]** יטפו. מל'
הטפה והזלה : **עסיס**. כן נקרא היין וכן על עסיס כי נכרת (לעיל א) :
אפיקי. כן יקראו המקומות שנגרים שם המים בחוזק : **נחל**. עמק :
השטים. שם מקום : **[יט]** מחמס. ענין עושק וגזל : **[כ]** תשב. ענין עכבה
וקיים : **[כא]** ונקיתי. מל' נקי וברור :